

Statskonsulent K. Hansens samling

Kristian Hansens (1858-1941) bogsamling på 30.-35.000 bind er en af landets største enkeltmandssamlinger. Den indgik frem til 2000 som en del af studiesamlingen på Ladelund Landbrugsskole til brug for lærere og elever. I forbindelse med nedlæggelsen af Ladelund Landbrugsskole blev det, takket være fondsstøtte, muligt at erhverve hele Ladelund Landbrugsskoles bogbestand til Syddansk Universitetsbiblioteks afdeling i Esbjerg.

Hele samlingen bestod af 40. – 45.000 bind, og kernen var Statskonsulent Kristian Hansens bogsamling som blev erhvervet til landbrugsskolen i 1936.

Bogsamler og statskonsulent i planteavl K. Hansen (1858-1941) ses her i sit elskede bibliotek. Den statelige herre er i gang med studier i et af de store værker fra samlingen.

Billedet her skulle angiveligt vise K. Hansens forældre foran det beskedne husmandshjem i Tarm. Forældrene havde ikke meget jordisk gods, men de var bogligt interesserede og gav glæden ved bøger videre til deres søn.

K. Hansens samling indeholder for den største dels vedkommende værker med emner, der henhører til landbrugsfaglige eller nært beslægtede emner. Der er dog i samlingen også en meget stor mængde historiebøger, specielt kan fremhæves en stor samling værker omhandlende Struense og dennes bedrifter. Dansk landbrugshistorie havde K. Hansens store bevågenhed og samlingen er på det område nærmest komplet for udgivelser frem til 2. verdenskrig. Også mere almene emner som topografi, teologi, litteratur, opslagsværker, lovgivningsstof osv. er rigt repræsenteret.

Bogsamlingen der opbevares i Syddansk Universitetsbibliotek i Esbjerg er opstillet emnemæssigt så det med bibliotekarassistance er muligt at fremfinde bestemte værker i samlingen. Desuden er der tidligere udarbejdet en liste over knap 2.000 af samlingens ældste og mest værdifulde værker. K. Hansens samling kan benyttes efter Syddansk Universitetsbiblioteks almindelige udlånsregler.

K. Hansen

Kristian Hansen blev født af husmandsforældre i Tarm i 1858. Forholdene i hjemmet på heden var meget beskedne, men K. Hansen fortalte dog senere i et interview til en avis, at: "Mine forældre var stærkt interesserede mennesker, og min far rådede over en efter den tids forhold stor samling af bøger, romaner, rejsebeskrivelser og populærvidenskabelige værker". Den lille Kristian fik ellers på mange måder den typiske opvækst for en vestjysk husmandssøn – kun skolegang om vinteren og ud at tjene som vogterdreng i en alder af 7 år.

K. Hansen var udpræget bogligt begavet, og kun 17 år gammel aflagde han prøve som vinterskolelærer og virkede det følgende år

Sådan så Ladelund Landbrugsskole ud da K. Hansen blev ansat som lærer ved skolen i 1888. Hele skolen brændte senere og blev genopført i den skikkelse der kendes i dag.

som hjælpelærer i hemsognet. Året efter fik han ansættelse som plantørelv og huslærer hos Enrico Dalgas. Efter tre år hos den krævende hedeopdyrker havde K. Hansen fået nok og vendte tilbage til Vestjylland, hvor han igen blev lærer. Efter 7 år i lærergerningen besluttede 32 af egnens mænd, at de ville yde ham et lån, så han kunne komme på lærerseminariet. Den begavede unge mand ville imidlertid ikke være lærer, han ville studere på Landbohøjskolen. Efter nogen betænkningstid gik de 32 velyndere med til at låne K. Hansen pengene til en landbrugsuddannelse i stedet.

Som 30-årig blev K. Hansen i 1888 landbrugskandidat med udmærkelse. Han fik umiddelbart efter eksamen ansættelse på Ladelund Landbrugsskole, hvor han underviste i to år.

K. Hansen havde siden tiden hos Dalgas arbejdet med planteforsøg, og da Foreningen til Kulturplanters Forbedring i 1890 lejede et areal ved Lyngby til forsøg med korn og bælgssæd var det naturligt at gøre K. Hansen til forsøgsleder samtidig med at han underviste på Lyngby Landbrugsskole. Efter få år gik staten ind i planteavlssarbejdet og K. Hansen kom til at fungere som statskonsulent i planteavl for øerne helt frem til 1935, hvor han 76 år gammel lod sig pensionere.

K. Hansens tid som statskonsulent prægedes i høj grad af hans interesse for bekæmpelsen af ukrudt. Et emne han skrev flere bøger om, og som man også kan se har givet sig udslag i hans private bogindkøb, for der findes i hans efterladte bogsamling mange værker om vilde vækster.

Statskonsulent K. Hansen med bowler på vej hjem efter audiens hos kongen i 1935 – han var da blevet udnævnt til kommandør af 1. grad.

Landbrugshistorikeren K. Hansen

Selv om K. Hansen formentlig var sin generations førende kraft inden for planteavlssarbejdet formåede den myreflittige mand også at yde en stor indsats indenfor andre områder. Han var rådgiver for landbrugsministeriet i en række sager, ligesom han var medlem af mange kommissioner og udvalg. Omkring 1. verdenskrig udførte han et stort arbejde som medlem af ernæringsrådet og brødkornsadministrationen. Herudover var han gennem tiden bestyrelsesmedlem i en række foreninger. Endelig var K. Hansen en flittig foredragsholder. Han rejste landet rundt og fortalte om gødningsforsøg, ukrudtsbehandling og nye plantesorter, men også historiske emner og personskildringer indgik i hans foredragsrepertoire. Den største indsats ydede K. Hansen dog indenfor opdyrkelsen af landbrugshistorien. Dansk Landbrugsmuseum havde til huse på Lyngby Landbrugsskole da K. Hansen ankom i 1890, men var da af meget beskedent størrelse. I 1898 blev K. Hansen tilsynsførende for museet og det lykkedes ham i løbet af få år at udbygge samlingen meget betydeligt, bl.a. ved at overtage den landbohistoriske udstilling fra den 18. landmandsforsamling i Odense år 1900 og ved at overtage en tilsvarende samling fra den danske del af verdensudstillingen i Paris. I 1906 overtog staten Dansk Landbrugsmuseum og K. Hansen blev museumsinspektør – en post han bestred til kort før sin død i 1941.

Også som skribent begav K. Hansen sig ofte udenfor sit egentlige fagområde og skrev

f.eks. om landbrugshistoriske emner. Han var som sådan et naturligt valg, da der skulle vælges hovedredaktør til det store fembindsværk *Det danske Landbrugs Historie* som udkom fra 1924.

K. Hansen skrev selv om planteavlens historie og han valgte primært sine medforfattere indenfor konsulent- og landbrugslærerkredse. Det betød, at fremstillingen fik et meget fagligt og sagligt indhold, mens den rent historiske side nok stod lidt svagere.

Det store værks enorme mængde af saglige og solide informationer, viderebragt på en systematisk og letfattelig måde svarer meget godt til det billede kolleger og andre samtidige har tegnet af K. Hansen som person. Et sted beskrives han således: "Han virkede som en rolig og solid vestjyde, der talte langsomt i velformede, klare sætninger... Han udstrålede tillid og myndighed, men ikke varme og fortrolighed".

En elev på Lyngby Landbrugsskole beskrev ham allerede i 1916 som en lidt kedelig lærer, der virkede som om han var begyndt at blive senil. Det var nu på ingen måde tilfældet, for helt til sin død var åndsevnerne skarpe, men at han var noget tør og saglig er der næppe tvivl om.

Den seriøse Statskonsulent kunne efter et langt og aktivt liv smykke sig med adskillige ordner. K. Hansen kunne først og fremmest se tilbage på en stor indsats inden for planteavlsarbejdet og formidling af landbrugshistorien.

Da Ladelund Landbrugsskole i 1936 købte K. Hansens bogsamling forpligtede skolen sig samtidig til at bygge et nyt bibliotek med tilhørende bogmagasin. Her ses det smagfuldt indrettede bibliotek, der dog efterhånden også blev opbevaringsrum for andet undervisningsmateriale, f.eks. dette skelet.

Bogsamlingen overdrages til Ladelund Landbrugsskole

Da K. Hansen gik på pension i 1935, benyttede han samtidig lejligheden til at begynde afhændelsen af sin private bogsamling. Det var hans ønske, at samlingen skulle tilbage til vestjylland, og til stor fortrydelse for Dansk Landbrugsmuseum valgte K. Hansen at tilbyde samlingen til Ladelund Landbrugsskole til en forholdsvis favorabel pris. Det var dog et krav, at der skulle bygges et nyt bibliotek og bogmagasin på skolen så samlingen kunne få passende rammer. Derudover skulle der ansættes en deltidsbibliotekar til at ordne og pleje den store bogsamling.

I bestyrelsen for Landbrugsskolen var der en del betænkelighed over de store udgifter der fulgte med at overtage samlingen. Samtidig var der også en vis skepsis omkring, hvorvidt den bredt facetterede samling ville finde sit rette publikum på en landbrugsskole. Man mente imidlertid ikke at kunne sige nej til tilbuddet fra en af landbrugets mest fremtrædende mænd, da det samtidig måtte betragtes som en gestus fra K. Hansen side som tak for de to år han havde været ansat på skolen. Bestyrelsen besluttede – som gode vestjyder - at man skulle forsøge at få prisen på bøgerne presset ned. Det lykkedes nu ikke, men K. Hansen indvilgede i stedet i at betale en større del af udgifterne ved bøgernes indbinding.

K. Hansen forestod selv nedpakning og forsendelsen af de mange bøger, og det blev en proces der varede helt frem til hans død i 1941, hvor der endnu resterede en del bøger i hans hjem.

Overdragelsen blev helt i tråd med K. Hansens natur grundigt planlagt og minutiøst gennemført, med mange breve og instruktioner til Ladelunds nye bibliotekar – V. Eriksen.

I overdragelsesperioden fortsatte K. Hansen med at få de mest medtagne bøger nyindbundet, og han indkøbte også til stadighed nye værker til samlingen, ligesom han i en række tilfælde tilbagelånte bøger fra biblioteket på Ladelund Landbrugsskole – så trods overdragelsen var interessen for bogsamlingen usvækket fra K. Hansens side.

Bøgerne i Ladelund Landbrugsskoles bibliotek var opstillet emnemæssigt - en opstillingsorden der er bibeholdt efter flytningen af samlingen til SDUB i Esbjerg.

Der er mange botaniske værker i K. Hansens samling. Herover er det A. Lonicerus: Kreuterbuch. 1587. På opslaget ses en mand der har fået meget ondt i maven efter at have indtaget en giftig urt.

Samlingens indhold

Hele Ladelund-samlingen bestod af 40-45.000 bind. Heraf hidrører ca. 30.000 bind fra K. Hansens samling som nu opbevares komplet i SDUB's afdeling i Esbjerg. Den resterende del af Ladelund samlingen vil blive vurderet med henblik på indlemmelse i Syddansk Universitetsbibliotek efter samme retningslinier som SDUB's øvrige materialer.

K. Hansens samling er ikke endeligt registreret og der er derfor endnu ikke noget samlet overblik over indholdet. Bibliotekaren på Ladelund Landbrugsskole har dog på et tidspunkt udarbejdet en fortegnelse som oplister "Bibliotekets indhold af særligt værdifulde skrifter, større værker, tidsskrifter o.lign." Der er heri medtaget i alt 1.991 værker.

K. Hansens samling bærer præg af at have tilhørt en rigtig bogsamler med hang til gamle og sjældne bøger. I samlingen findes der bøger som K. Hansen selv med stolthed konstaterede ikke fandtes på Det kongelige Bibliotek eller andre af de store danske biblioteker. De ældste værker i samlingen er fra 1400-tallet, men antallet af bøger vokser jo nærmere vi kommer K. Hansens egen tid. Samlingen giver i det hele taget et godt indblik i de knap 500 års boghistorie samlingen dækker. Der er fornemme eksempler på tidligere tiders trykkes teknik, træsnit og kobberstik. Ligeledes er der utallige eksempler på flotte indbindinger tilbage til den trykte bogs første århundrede.

Langt den største del af samlingen hører emnemæssigt under landbrugsområdet og nært beslægtede fag. Det er fag som zoologi, botanik, veterinærvæsen, plantegeografi osv. Men også lægebøger, værker om fysik og kemi samt naturvidenskab fylder godt op.

I samlingen er der en stor mængde danske landbrugshistoriske værker, og på dette område var samlingen nærmest komplet ved overdragelsen til Ladelund Landbrugsskole. Samlingen rummer dog også rigtig mange værker om mere almene emner. Specielt er der mange bøger med historiske emner, således er der f.eks. en meget stor samling bøger om Struense. Også emner som topografi, lovgivning, litteratur, teologi osv. er rigt repræsenteret i samlingen, der med andre ord indeholder hvad man kan forvente en dannet bogsamler fra før 2. verdenskrig har kunnet få fat i - med hovedvægten på landbrugsrelaterede emner.

Tilgængelighed

K. Hansens samling er opstillet i aflåselige reoler i kældermagasinet i Syddansk Universitetsbiblioteks afdeling i Esbjerg. Den mest værdifulde del af samlingen opbevares i bokse. Samlingen er derfor ikke umiddelbart tilgængelig for publikum. Værkerne er opstillet i det emneopdelte opstillingssystem der blev anvendt på Ladelund Landbrugsskoles bibliotek. Det er derfor muligt at fremfinde bøgerne emnemæssigt. Ligeledes er det muligt at finde udvalgte værker via listen over "Bibliotekets indhold af særligt værdifulde skrifter, større værker, tidsskrifter o.lign." som er tilgængelig i SDUB Esbjerg og på katalogsalen i SDUB Odense. En elektronisk katalogisering er påbegyndt, således at hele samlingen efterhånden vil blive søgbar via bibliotekskatalogen ODIN. Værkerne i K. Hansens samling stilles til brugernes rådighed efter Syddansk Universitetsbiblioteks almindelige udlånsregler for ældre og værdifulde værker. Museer og institutioner der ønsker at bruge værker fra samlingen til udstillingsbrug vil kunne aftale særlige lånevilkår mod fornøden garanti for betryggende behandling og opbevaring.

2001 Holger Dyrbye

Syddansk Universitetsbibliotek i Esbjerg opbevarer nu K. Hansens bogsamling under betryggende forhold i aflåselige kompaktreoler. De mange flotte bøger kan dog besees i følgeskab med en bibliotekar, og bøgerne udlånes efter SDUB's almindelige udlånsregler.

[Til Top](#) | [Forside](#) | [Samlinger](#)
22-10-02 , Holger Dyrbye